

Modul 6

Kildekritikk

Kildekritikk

Innholdsfortegnelse:

- Hvor kommer informasjonen fra?
- Hvordan vurdere informasjon
- Vurdere troverdighet
- Vurdere objektivitet
- Vurdere nøyaktighet
- Vurdere egnethet
- Oppsummering

Skal du skrive f.eks. en semesteroppgave, må du skaffe deg relevant informasjon og kritisk vurdere informasjonens verdi.

Her vil du lære *fire nyttige kriterier* du kan bruke for å vurdere informasjon:

Troverdighet
Objektivitet
Nøyaktighet
Egnethet

SPILLER DET NOEN ROLLE HVOR INFORMASJONEN KOMMER FRA?

Advarselen «ikke tro på alt du leser» gjelder både trykt og elektronisk materiale. Vær likevel spesielt nøye når du vurderer informasjon på Internett. Nær sagt hvem som helst kan publisere hva som helst på Internett, uten at det er vurdert av eksperter først. Materiale på bibliotekets hyller og nettsider er derimot vurdert og kvalitetssikret.

- Hos forleggeren kvalitetsvurderer en redaktør eller et ekspertpanel bøker, tidsskriftartikler etc.
- Bibliotekarere (ofte med hjelp av vitenskapelig personale) velger materiale i trykt og elektronisk form som biblioteket kjøper inn. Innkjøpet er basert på hvor egnet materialet er for den akademiske virksomheten.

HVORDAN VURDERE INFORMASJON

Tenk først på hva slags type informasjon du trenger. Trenger du fakta, meningsytringer, argumenter, beskrivelser, statistikk etc? Har du behov for informasjon beregnet på eksperter eller på et bredere publikum?

Se deretter nøye på:

- hvem som har skrevet informasjonen
- hva slags innhold informasjonen har
- når informasjonen ble laget
- hvor informasjonen ble publisert
- for hvem informasjonen ble publisert
- hvorfor informasjonen ble produsert

Dette vil hjelpe deg til å avgjøre om informasjonen er troverdig, objektiv, nøyaktig og egnet for ditt behov.

VURDERE TROVERDIGHET

Se etter:

- Kunnskapsrik og anerkjent forfatter
- Kvalitetskontroll

Still spørsmål:

- Er forfatterens kvalifikasjoner, som f.eks. utdanning, stilling og posisjon oppgitt?
- Er forfatteren anerkjent og betraktet som kunnskapsrik på fagfeltet?
- Har forfatteren tilknytning til en respektert institusjon/organisasjon?
- Er utgiveren anerkjent?
- Dersom kilden finnes på Internett, hvem eier nettstedet der kilden er lagt ut?
- Finnes det informasjon om hvordan forfatteren kan kontaktes?
- Har uavhengige eksperter kvalitetsvurdert informasjonen før den ble publisert?
- Finnes det grammatikalske eller ortografiske feil?

Hvem eier nettstedet?

Et hvert dokument på Internett har en unik nettadresse. Det første leddet i nettadressen er domenet. Domenet identifiserer innehaveren av nettstedet. Du kan bla deg leddvis bakover fra høyre til venstre i nettadressen til du kommer til domenet. I nettadressen <http://www.ntnu.no/intersek/ntnustud/hvor.html> er domenet www.ntnu.no. Dette nettstedet eies av NTNU.

Domenet har flere nivå. Toppnivået er enten en landkode eller en kode som angir type organisasjon.

Mest brukte koder (hovedsakelig brukt i USA):

- .com = som oftest kommersiell side
- .edu = amerikansk utdanningsinstitusjon
- .gov = offentlig informasjon fra amerikanske myndigheter
- .mil = militær organisasjon
- .net = nettverksressurser og stoff om Internett etc.
- .org = organisasjon, som oftest ikke-kommersiell

Koder brukt i Storbritannia:

- .ac = akademisk organisasjon
- .co = kommersiell organisasjon

Landkoder (alle land har landkoder, men USA bruker sjelden sin):

- .no = Norge

Generelt sett vil toppnivået i domenet kunne si noe om hvor troverdig informasjonen er, men vurder likevel all informasjon kritisk. Tegnet ~ i en nettadresse betyr som regel at det er en personlig nettside, ikke en organisasjons offisielle side.

Falsk eller ekte?

Ikke alle nettsteder er det de gir seg ut for å være. Hvilken nettadresse har den offisielle (ekte) siden til "Det hvite hus" i USA?

1. <http://www.whitehouse.net/>
2. <http://www.whitehouse.gov/>
3. <http://www.whitehouse.org/>

TONE **Troverdighet** Objektivitet Nøyaktighet Egnethet

VURDERE OBJEKTIVITET

Se etter:

- Objektiv og balansert kilde
- Fravær av interessekonflikter

Still spørsmål:

- Er dekningen objektiv eller partisk?
- Er informasjonen balansert eller ensidig?
- Er informasjonen i samsvar eller i konflikt med informasjon som er kjent fra før? Virker informasjonen overdrevet?
- Er publikasjonens hovedhensikt å informere? Er informasjonen omfattende, og blir alle sider av saken berørt?
- Er forfatterens hensikt å overtale, overbevise eller selge noe? Påvirker det innholdet i en spesiell retning?
- Finnes det interessekonflikter? Har enkeltpersoner eller (kommersielle) organisasjoner med tilknytning til kilden interesse av at informasjonen presenteres på en spesiell måte?

TONE Troverdighet **Objektivitet** Nøyaktighet Egnethet

VURDERE NØYAKTIGHET

Se etter:

- Oppdatert kilde
- Omfattende, detaljert og eksakt
- Dokumentasjon og støtte i andre kilder

Still spørsmål:

- Når ble kilden publisert og sist revidert?
- Er informasjonen oppdatert eller utdatert?
- Består informasjonen av fakta eller meningsytringer?
- Er informasjonen omfattende, detaljert og eksakt?
- Er argumentasjonen saklig og konsistent?
- Har publikasjonen en referanseliste eller bibliografi som viser at forfatteren har forsket på emnet?
- Oppgir forfatteren kilden til statistikk eller «fakta» som er brukt?
- Kan informasjonen bekreftes i minst to andre kilder?

TONE Troverdighet Objektivitet **Nøyaktighet** Egnethet

VURDERE EGNETHET

Se etter:

- Relevant for informasjonsbehov

Still spørsmål:

- Hvilket emneområde dekker kilden?
- Er emneområdet relevant for ditt informasjonsbehov?
- Er dette en vitenskapelig publikasjon beregnet på akademikere eller andre som er kunnskapsrike på fagfeltet?
- Er dette en kilde skrevet for folk uten spesiell kunnskap om fagområdet?

TONE Troverdighet Objektivitet Nøyaktighet **Egnethet**

OPPSUMMERING

Du har fullført modulen Kildekritikk

Du har lært å vurdere informasjon ut fra fire kriterier:

Troverdighet

Objektivitet

Nøyaktighet

Egnethet

Du kan bruke TONE (troverdighet, objektivitet, nøyaktighet og egnethet) som et hjelpemiddel når du skal vurdere en informasjonskilde.

TONE kan hjelpe deg til å stille de riktige spørsmålene, men du må være den endelige dommer. Det er du som må skille informasjon med god kvalitet fra informasjon med dårlig kvalitet.

Selv om eksemplene her er hentet fra Internett, bør du bruke denne form for kritisk tenkning på alle typer informasjonskilder.

